

Kulturdepartementet
Enheten för konstarna
103 33 Stockholm

Svensk Biblioteksforening överlämnar härmed bifogade synpunkter på Statens Kulturråds svar på Kulturdepartementets uppdrag Ku2002/795/Ko, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne - arbetsprocess och organisation.

Stockholm 13 augusti 2002

Christina Stenberg
Generalsekreterare

Inledning

Svensk Biblioteksforening har i sina kommentarer och lämnade synpunkter tagit fasta på sådant som vi upplever väsentligt för att Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne ska bli en kvalitativ utmärkelse. En utmärkelse som över hela världen synliggör viktiga författarskap och åtgärder för att stimulera till läsning. Vi pekar på barnbibliotekarierna som en kompetent grupp när det gäller att rekrytera till juryn där man ska kunna bedöma läsfrämjande projekt.

Vi förordar att priset inte delas mellan många pristagare och att juryn är uppmärksam också på författarskap och läsfrämjande åtgärder som vänder sig till ungdomar.

Vi pekar på vikten av stabilitet och kvalitet när det gäller institutioner som får nominera samt en kanslifunktion som redan från början har goda resurser för att göra utredningar, beställa expertutlåtanden och översättningar samt färdigställa goda underlag för juryns arbeten.

Vi tror att juryn och kansliet som arbetar med ett pris av den här digniteten kommer att bli föremål för påtryckningar, politiska utspel mm och känner oss därför tveksamma för att inte säga negativa till den öppenhet som förordas. Arbetet måste vara höjt över alla tvivel om påverkningar från otillbörligt håll och det talar för sekretess. En diskussion i denna fråga bör föras med dem som arbetar med Nobelpriset i litteratur.

Slutligen föreslår vi en ny mer ingående utredning av den ekonomi som krävs för att få fram pristagare där en ordentlig arvodering av juryn ingår, den jury som vi föreslår ska bestå av svenska ledamöter.

2. Syfte och inriktning

Att litteraturpriset kan delas ut antingen för ett förtjänstfullt författarskap eller för synnerligen värdefullt arbete för att främja barns och ungas läsande anser vi positivt.

Då juryn enligt förslaget har att ta ställning till vilka som ska premieras tror vi att det kan innebära större svårigheter att jämföra nomineringar som gäller å ena sidan författarskap och å andra sidan läsfrämjande arbete än att jämföra nomineringar inom respektive område. Detta kan som påpekas i rapporten lösas genom att man varje år delar ut ett pris för författarskap och ett pris för läsfrämjande arbete. Vi vill emellertid kraftigt betona vikten av att man inte devalverar effekten av priset genom att dela det mellan många mottagare.

Vi vill betona att enligt FN:s barnkonvention är man barn tills att man är arton år. Författarskap och läsfrämjande arbete som vänder sig till ungdomar får ej glömmas bort.

3. Att finna en pristagare - arbetsprocessen

3.1 Nomineringar

Vi delar många av de synpunkter som förs fram i avsnittet om nomineringar. Vi vill poängtera att en stor del av prisets prestige, uppmärksamhet och förtroende vad gäller kvalitet kommer att vara kopplat till vem som kan nominera.

Vi tror att man ska koncentrera sig på välrenommerade institutioner och organisationer och hellre ge IFLA och IBBY en särskild uppmaning att också ha kontakt med och bevaka t ex hjälporganisationernas arbete med läsfrämjande åtgärder än att ge nomineringsrätt till hjälporganisationerna.

Inom IFLA, där många svenska bibliotekarier är aktiva med goda internationella kontaktnät, finns flera sektioner som kan vara behjälpliga när det gäller att ta fram nomineringar från den organisationen. Förutom den självklara Section on Libraries for Children and Young Adults även Section on Reading och Round Table on Management of Library Associations samt de regionala sektionerna för Afrika, Asien och Latinamerika.

Vad gäller granskning, sortering och komplettering av nomineringarna måste den utföras av det kansli som knyts till priset och utan vilket det är omöjligt att hålla en hög och stabil kvalitetsnivå.

Något särskilt arbetsspråk för juryn tror vi inte behövs utöver svenska eftersom vi förordar en svensk jury. Att lägga till tyska som nomineringsspråk utöver FN:s officiella språk kan vi inte förorda. Motiveringen att "språkområdet inrymmer flera framstående författarskap" är att föregripa juryns arbete och skulle kunna sägas även om andra språkområden.

3.2 Granskning

Under denna rubrik finner vi den i vårt tycke mest häpnadsväckande formuleringen i rapporten, nämligen när KUR efter att först ha konstaterat att juryledamöterna bör läsa nomineringar, kompletteringar och expertutlåtanden under fyra månader per år, frågar sig om detta arbete ska arvoderas. Vi vägrar tro att KUR anser att litteraturvetare, barnbibliotekarier m fl ska arbeta gratis under fyra månader av året. Gratis juryarbete för priset bekostas i realiteten av annan arbetsgivare och leder till att många kompetenta personer kommer att tvingas tacka nej.

4 Juryn

4.1 Uppdrag

Svensk Biblioteksforening stöder uppfattningen att juryns arbete ska begränsas till att bedöma litteratur och läsfrämjande projekt samt att nominera pristagare. Ett kansli med ordentliga resurser är nödvändigt för att uppnå syftet med priset.

4.2 Sammansättning och tillsättningsförfarande

Kunskapen om svenska barnbibliotekariers arbete med läsfrämjande insatser är väl känd. Vi vill för säkerhets skull markera vikten av att det i juryn kommer att ingå personer med denna bakgrund. Svenska barnbibliotekarier har också stor kunskap

om barnlitteratur och i många fall gäller detta inte enbart den till svenska översatta litteraturen

4.3 Ledamöternas nationalitet

En svensk jury förordas av Svensk Biblioteks förening. Vi tror att kunskapen om utländska författarskap och läsfrämjande åtgärder världen runt finns hos dem som nominerar. Via expertutlåtande och information från olika håll kan man skaffa den kunskap man behöver. Ett effektivt juryarbete och en rimlig kostnad för det arbetet talar för en jury med svenska ledamöter.

Nobelpriset i litteratur visar att också en svensk jury kan spegla världen.

4.5 Organisatorisk form

Vi tar inte ställning till vilken organisatorisk form som är att föredra men vill peka på några aspekter som vi anser viktiga att ta hänsyn till när man bestämmer sig.

Ekonomi diskuteras visserligen i ett eget avsnitt men vi vill understryka att placeringen av kanslifunktionen hos annan myndighet eller institution inte får skymma det faktum att det krävs en tydlig överenskommelse vad gäller ekonomi och personalresurserna som står till prisets förfogande.

Till skillnad från vad som uttrycks i KUR:s rapport känner vi tveksamhet inför den öppenhet som förordas när det gäller nomineringar och juryarbete. Det är av utomordentlig betydelse att juryledamöterna inte kan utsättas för otillbörlig press och påverkan. Även om det är ett pris bekostat av "svenska folket" så tror vi att man värnar bäst om folkets pengar genom att låta en stor del av arbetet vara sekretessbelagt så att juryn på det sättet garanteras lugn och ro i sitt utövande.

5. Övrig organisation

Den viktiga kanslifunktion som ska biträda juryn, ha ansvar för prisutdelningsceremonin och övriga övergripande frågor ska enligt rapporten ledas av en projektledare. Det är ett mycket olyckligt val av titel som enligt vår mening ger helt fel signaler. För att frammana en bild av långsiktighet och ge priset den status det förtjänar hoppas vi att man anställer en direktör.

7. Ekonomi

Den ekonomiska bedömning som görs i rapporten är enligt vår mening otillräcklig för att få fram ett underlag som kan utgöra svar på uppdragets avslutande punkt där det sägs att KUR ska beräkna den årliga kostnaden för administrationen av priset. Redan en hastig överslagsberäkning ger vid handen att rådets uppskattningar är orealistiska.